

Secció oberta

El valor del fotoperiodisme compromès en un món globalitzat.
Mostra de catorze reportatges de denúncia publicats
al *Magazine* (1997-2005)

per *Marta Civil i Serra*¹
i *Kim Manresa*²

1. Periodista i investigadora de l'Institut de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona (InCom-UAB).

2. Fotògraf de *La Vanguardia* des de 1985. Ha col·laborat amb l'agència VU de París. La seva obra ha estat exposada en nombroses mostres estatals i internacionals i és autor de llibres de fotografia, entre els quals destaquen *El día que Kadi perdió parte de su vida* (1999), *Prostitución infantil en Brasil* (2001, amb David Dusster), *Barcelona nit* (1990), *El Molino* (1992), *La sombra del Toro* (1996) i *Los olvidados* (2004, amb Juan Gonzalo Betancur).

Introducció³

Aquest article es proposa explicar, a partir de l'experiència personal i professional de més de vint-i-cinc anys del fotoperiodista Kim Manresa i especialment de la seva feina d'equip, durant els darrers anys, amb el reporter David Dusster al dominical *Magazine*, la dificultat dels periodistes per poder elaborar reportatges sobre temàtiques compromeses amb la realitat social, al Tercer Món i també al Primer Món, l'accés a les fonts i com finalment aconsegueixen publicar-los als mitjans de comunicació i arribar a l'opinió pública internacional.

Estructurat en tres parts, l'article intenta, en un primer apartat, descriure i contextualitzar el paper del *Magazine* com a publicació dominical capdavantera, en l'àmbit de l'Estat espanyol, en l'aposta per reportatges de denúncia i compromís social. El segon apartat se centra en una mostra selectiva de catorze reportatges, publicats entre 1997 i 2005, i apropa la feina del reporter David Dusster i el fotògraf Kim Manresa, la seva manera personal de treballar en equip i com intenten trencar els clixés a l'hora d'acostar-se, conèixer i difondre les realitats socials de les quals parlen. Finalment, en el tercer apartat, s'aporten unes idees i recomanacions, a mode de conclusions, perquè el món professional, en coordinació amb el món acadèmic, pugui oferir més claus per entendre el món.

1. El *Magazine*, model de dominical en reportatges de denúncia i compromís social

El *Magazine* és una publicació dominical que es distribueix com a suplement setmanal en un total de dinou diaris de premsa d'informació general a l'Estat espanyol, inclosa *La Vanguardia*, a on hi ha la redacció física de la publicació.⁴ L'equip del *Magazine* té autonomia respecte als

3. El text d'aquest article es basa en la comunicació que els autors van presentar al Diàleg «Comunicació i diversitat cultural», organitzat per l'Institut de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona (InCom-UAB) en el marc del Fòrum Universal de les Cultures-Barcelona 2004, a la ciutat comtal, el 26 de maig de 2004.

Els autors volen agrair les observacions de la professora Maria Corominas i Piulats durant tot el procés d'elaboració d'aquest article.

4. En concret, el *Magazine* es distribueix amb els següents diaris d'informació general: *El Adelantado de Segovia*, *El Día de Córdoba*, *Diario de Ibiza*, *Diario de Mallorca*, *Diario de Sevilla*, *Faro de Vigo*, *Información* (Alacant), *Levante-EMV* (València), *Nueva Alcarria* (Guadalajara), *La Nueva España* (Astúries), *La Opinión A Coruña*, *La Opinión de Granada*, *La Opinión de Málaga*, *La Opinión de Murcia*, *La Opinión de Tenerife*, *La Opinión de Zamora*, *La Provincia-Diario de Las Palmas*, *La Razón* (Madrid) i *La Vanguardia* (Barcelona) [Font: *Magazine*, 30 de gener de 2005]. El *Magazine* s'ha convertit en el quart suplement de diaris d'informació general a l'Estat espanyol, amb una difusió mitjana de 777.237 exemplars, després d'*El Semanal*, *MH Mujer de Hoy* i *El Semanal TV*, segons dades corresponents a l'any 2003 de l'Oficina de Justificació de la Difusió (OJD), i el quart en audiència en el rànquing de suplement setmanals, després d'*El Semanal*, *El País Semanal* i *MH Mujer de Hoy*, amb una audiència de 2.013.000 lectors per setmana, segons dades de l'any mòbil febrer-novembre 2004 de l'EGM [Font: OJD

diaris a través dels quals es distribueix, tot i que se celebra un consell de redacció mensual, a Barcelona, amb representants dels diaris del grup. «Però la reunió és purament informativa, la iniciativa dels reportatges i l'autonomia és nostra», afirma el director del *Magazine*, Josep Carles Rius.⁵

En el marc del panorama de premsa escrita a l'Estat espanyol, el dominical *Magazine* s'ha convertit, especialment des de la segona meitat dels anys noranta, en una de les publicacions més compromeses pel que fa a la denúncia social, a partir de reportatges que apareixen regularment, a cada número setmanal, sobre realitats socials diverses: des de l'ablació fins a la violència domèstica, la situació dels immigrants magribins que intenten entrar a Espanya en pastera per l'estret de Gibraltar, el segrest de nenes del Nepal per obligar-les a exercir la prostitució a Bombai, les víctimes civils de les mines antipersona a diversos països del món, la lluita constant i tenaç de les dones que pateixen càncer de mama o els nens immigrants marroquins que viuen a Barcelona, sense papers.

Cada reportatge de denúncia acostuma a oscil·lar entre les vuit i les dotze pàgines, tal com destaca el director de fotografia del *Magazine*, Pepe Baeza.⁶ En el conjunt de la publicació, aquests articles suposen el 15% del total, mentre que la publicitat contractada representa un 30%. Aquest fet permet que si una setmana s'aconsegueix contractar més anuncis, el nombre global de pàgines del *Magazine* s'incrementarà i, per tant, el total de pàgines dedicades a reportatges de compromís social també augmentarà proporcionalment.

En el *Magazine* s'ha establert una línia de temes compromesos i la temàtica es discuteix a la redacció, tot i que hi ha temes produïts per periodistes de *La Vanguardia* i d'altres provenen de col·laboracions exteriors. Segons Josep Carles Rius, «el nostre mèrit és haver-nos plantejat aquesta línia, haver-la defensat, però això és possible perquè hi ha una sèrie de periodistes que han cregut i han lluitat per fer aquests temes».

Els reporters i periodistes que treballen regularment sobre temàtica social compromesa tenen perfils diferents. A tall d'exemple, Pepe Baeza destaca la fórmula del periodista que en els seus inicis escriu, més tard comença a fer fotografies i ara fa les dues coses, com pot ser Bru Rovira. Un altre cas és Javier Bauluz, que ve del fotoperiodisme i actualment també escriu. A part, trobem la fórmula del qui des del principi ha escrit i ha fet fotografies, com Gervasio Sánchez; la periodista fotògrafa Lore-

[en línia], <<http://www.ojd.es>> i AIMC [en línia], <<http://www.aimc.es>> (Data de consulta: 16 de febrer de 2005)].

5. Comunicació personal.

6. Comunicació personal.

na Ros, que comença i se'n va a Nigèria, per parlar de la situació sobre les immigrants nigerianes; o l'equip estable format pel reporter David Dusster i el fotoperiodista Kim Manresa.

També arriben a la redacció reportatges d'agències, de *freelances*, d'equips que presenten el text i les fotografies en bloc, quasi tancat, formant una unitat de sentit; o les imatges i el text, per separat.

Paral·lelament, un altre canal són les trobades de fotoperiodistes, com el Visa pour l'Image, el festival més important del món en fotoperiodisme que se celebra cada setembre, a Perpinyà. «El director del Visa pour l'Image, Jean-François Leroy, es vanagloria d'exposar reportatges que la premsa no ha volgut publicar abans. Nosaltres cada any acostumem a publicar-ne un o dos que hem comprat allà», afirma Pepe Baeza.

Com es pot comprovar, la procedència i l'autoria dels reportatges és absolutament diferent, però tots acaben tenint una coherència amb relació al seu component de compromís social, de denúncia. En aquests casos, els autors acostumen a explicar que hi ha organitzacions no governamentals, fundacions i entitats que treballen per eradicar el problema del qual es parla, com pot ser la situació de la malària a Moçambic o els sense terra al Brasil.

«En aquests reportatges sempre hi ha un punt en comú: un factor d'esperança. Expliquem quin és el problema però també que hi ha gent que està lluitant-hi en contra. El primer pas és dir què passa; el segon, com podem reaccionar contra això; i el tercer, el compromís i com vostè —com a lector— pot ajudar a aquestes institucions», afirma Josep Carles Rius.

A la redacció del *Magazine*, es fa un esforç, en coordinació amb el Departament de Publicitat, perquè aquests reportatges no incloguin publicitat. «En benefici de les dues bandes: els anunciants prefereixen que els anuncis no estiguin a prop d'aquests temes i a aquests temes tampoc no els va bé el contrast al costat de segons quin anunci. En tot cas, si hi ha d'haver un anunci a prop en algun d'aquests reportatges s'analitza bé quin tipus d'anunci és», destaca Josep Carles Rius.

Per aquest motiu, en el cas específic del *Magazine*, la publicitat es concentra a l'inici i al final del dominical. Els anunciants paguen més diners per anar més endavant, perquè en teoria les primeres pàgines són les que els lectors veuran primer i les marques competeixen entre si per aconseguir ser el primer, segon o tercer anunciament, entre els articles d'opinió, mentre que la resta d'anuncis s'acostumen a acumular al darrere, a partir de la secció de moda. D'aquesta manera, al mig queden unes pàgines per poder incorporar aquests reportatges sense que es trepitgin amb els anuncis i els missatges de publicitat.

Punt de consens entre la redacció, l'edició fotogràfica i el disseny

Un tema que es treballa amb molta cura a la redacció és que la imatge i el text d'aquests reportatges es converteixin en una unitat compacta, de respecte sobre la temàtica i problemàtica tractades. El cap de fotografia fa una selecció inicial de les imatges amb l'autor (en els casos en què el fotògraf pugui desplaçar-se a la redacció a Barcelona). «Sempre que és possible, m'agrada fer participar l'autor en tot el procés fins al final. A partir de la selecció inicial ja es pot treballar amb el dissenyador, per fer una proposta de maqueta», afirma Pepe Baeza, mentre el text es redacta en paral·lel. Després vindrà el consens entre les tres parts implicades: la redacció, l'edició fotogràfica i el disseny i la decisió sobre si aquell tema ha de ser la imatge de la portada, una referència o un petit destacat.

Segons Josep Carles Rius, «en un magazín, a diferència d'un diari o de la televisió, no hi ha elements neutres. Quan tu poses alguna cosa en un dominical estàs dient: això està molt bé o és condemnable i davant d'això hem de reaccionar. El mateix mitjà és càlid, jugues amb uns titulars, amb unes fotografies, per les quals apostes. Un diari informa però, en certa manera, no tries tu sinó la mateixa actualitat. En canvi, en un magazín pots dir que la realitat no és així, és molt més complexa. Si publiques el reportatge sobre l'ablació estàs dient què passa, hem de reaccionar, això no pot ser. El fet de donar-ho ja és una opció, perquè no segueixes l'actualitat. Si treus una actriu t'estàs posicionant, dient que és bona, o quan tractes el problema de l'habitatge, també t'estàs posicionant. En l'apartat de moda, el magazín està apostant perquè la gent vagi vestida d'una manera determinada. I és que al darrere de cada un d'aquests temes hi ha, en el fons, una sol·licitud d'acció cap al lector».

Amb relació a altres mitjans de premsa escrita que es publiquen actualment a Espanya, Pepe Baeza critica que no destinin una petita part estable del total de la seva publicació, a cada número, a continguts de compromís social, de conscienciació, d'anàlisi, de crítica. «El que és greu és que nosaltres estiguem al davant d'això, perquè en realitat no significa que publiquem molts reportatges d'aquestes temàtiques (n'hauríem de poder publicar més), sinó que els altres hi dediquen molt menys espai.»

La posició del Magazine davant d'una situació de crisi: el cas de l'11-M

Un exemple sobre la posició del Magazine davant de determinades situacions socials el trobem amb els atemptats de l'11 de març de 2004 (11-M), a Madrid. Els atemptats són un dijous a primera hora del matí.

El número del *Magazine* del diumenge 14 de març ja està imprès i l'equip directiu i de redacció ja no pot fer res per modificar-lo. En aquells moments, el número de la setmana següent, 21 de març, està en procés de producció. Hi ha la possibilitat de parar i introduir alguna modificació que faci referència a l'esdeveniment, tot i que encara no es tinguin tots els elements d'anàlisi.

«Els únics que parem i fem alguna cosa som nosaltres», afirma Josep Carles Rius, en comentar que el *Magazine* es produeix amb molt temps d'antelació i que aquesta és una raó per la qual no depèn directament de l'actualitat. Els únics canvis materialment possibles que podien introduir per al número del 21 de març —que en principi s'havia tancat el 9 de març— eren l'editorial («In memoriam», a pàgina sencera, en comptes d'una columna, com acostuma a ser habitual) i els articles de tots els columnistes i il·lustradors que col·laboren en la publicació.

El diumenge següent, 28 de març, cap dominical tampoc no va publicar cap reportatge sobre l'atemptat, excepte el *Magazine*, que hi va dedicar la portada amb l'especial «Por Madrid» i dos reportatges en profunditat. «Hi ha havia dues possibilitats de fer coses: una, de dràstica, de parar la producció i introduir-hi alguna cosa; i l'altra, que ja es podia fer amb una mica més de temps, per al número següent», destaca Josep Carles Rius.

Les mateixes empreses periodístiques pensen sovint que el dominical, com que es distribueix dins d'un diari, ha de ser la cara amable de la realitat. «I aquest és un greu error, no només perquè traeix el paper del periodisme, que és explicar la realitat, la cara dolça i la cara amarga de la vida, sinó perquè el magazín és un producte periodístic que ha d'explicar moltes coses. Aquest principi que el magazín ha de ser per distreure el diumenge és un error immens. La gent no és frívola. I ho ha mostrat a les passades eleccions al Congrés de Madrid [el març de 2004]», opina Josep Carles Rius.

Per la seva banda, el redactor en cap del *Magazine*, Juan José Caballero,⁷ considera que «en el periodisme hi caben tota classe de temes. Un magazín ha d'aportar el plaer de la lectura. Es pot publicar un tema duríssim però que sigui un plaer llegir-lo. Això no és incompatible, no ho ha de ser. No s'ha d'associar mai temes seriosos amb avorriments».

La diversitat cultural té noms i cognoms

Pepe Baeza considera que, amb els anys, s'ha anat imposant un model periodístic relativament estàndard que ha renunciat a un produc-

7. Comunicació personal.

te i això forma part d'una pèrdua de territori, perquè la publicitat pressiona les empreses i les empreses pressionen els periodistes. Tanmateix, Josep Carles Rius considera que no és tant la pressió que fan els anunciants sinó la mala interpretació que fan algunes empreses. «Algunes empreses donen per fet que als anunciants els interessin més uns temes que podríem considerar més banals, però en canvi, a mi, en el cas del *Magazine*, no em consta que hi hagi hagut queixes per part dels anunciants pels reportatges de temàtica compromesa que publiquem.»

És possible que s'hagi fet una mala interpretació en creure que la societat s'havia convertit en frívola. «Era un mirall. I ara tenim proves que la societat no és frívola, perquè quan s'ha volgut mobilitzar ho ha fet. A més, la societat té uns canals per comunicar-se que poden arribar a "passar" de la premsa. Si des de la premsa no connectem amb la gent, la gent "passarà" de nosaltres, es buscarà la vida per Internet i a través dels telèfons mòbils... La premsa ha de connectar amb el sentiment de la gent i una forma de fer-ho és parlar d'aquests temes, perquè a la gent la preocupen i, a més, l'afecten des del punt de vista personal i humà», destaca Josep Carles Rius.

Pepe Baeza creu que amb els petits passos es van transformant les coses i, a poc a poc, també s'aconsegueixen grans canvis... Amb iniciativa, idees positives, de tolerància, de contrast i intercanvi de punts de vista entre els diversos actors. «Entre les coses que se'ns podran retreure històricament als espanyols d'avui en dia és haver donat l'esquena al gran drama de la immigració que entra en pastera i que produeix entre tres-cents i cinc-cents morts cada any. "S'han mort aquí o al mar...?" Es qüestiona molta gent... Per això una de les millors iniciatives que crec que estem impulsant des del *Magazine* és donar continuïtat al tema de la immigració, amb nom i cognoms. Són persones. Es tracta de la història tan desconeguda a Espanya per la gent.»

Josep Carles Rius també coincideix en el fet que «la clau de tot això està en el fet que en els reportatges que fem considerem l'altre com una persona, amb una història pròpia, amb noms i cognoms, i això és bàsic. Sovint es parla de grans teories, de grans xifres i de moviments de població... La diversitat cultural no es pot quedar en un concepte teòric, perquè la diversitat cultural té noms i cognoms».

Amb l'11-M s'ha pogut veure com cada persona té una biografia, cada víctima, independentment dels seus orígens, tenia vides paral·leles i una història personal per explicar. «Hem d'anar a reconèixer qui són aquestes persones, d'una altra cultura, d'altres procedències diferents de la nostra. Algunes vénen aquí i no les coneixem i d'altres són allà i tampoc no les coneixem.» La clau està a saber qui són i buscar les fór-

mules de treballar que permetin conèixer i reconèixer aquestes realitats, buscar-les allà i difondre-les aquí, com intenta fer-ho l'equip de David Dusster i Kim Manresa amb la seva feina d'equip.

2. L'equip professional Dusster-Manresa

Davant de la proliferació de conflictes, catàstrofes, situacions d'injustícia o vulneració dels drets humans que es viuen a molts indrets del nostre planeta, la feina dels periodistes és més necessària que mai. Tot i que moltes vegades determinades imatges han fet reaccionar la societat i que algunes situacions canviïn, la concentració de mitjans de comunicació ha impedit també que fotògrafs i periodistes treballin amb tota la llibertat desitjada i sense condicionaments. El periodisme s'ha convertit en una professió d'alt risc, sovint perseguida i molt controlada, i massa vegades la falta d'ètica per part de determinats mitjans ha impedit que la societat rebi una informació plural, del tot veraç i sense manipulacions sensacionalistes.

David Dusster (Barcelona, 1966) és llicenciat en ciències de la informació per la Universitat Autònoma de Barcelona i reporter vinculat a *La Vanguardia*. Fa uns nou anys que treballa amb regularitat, en equip, amb Kim Manresa (Barcelona, 1961). Junts han iniciat una línia de periodisme compromès amb temes socials, sobretot de defensa dels drets dels infants i de les dones, els col·lectius que acostumen a ser els més afectats i desprotegits, amb el suport del *Magazine*. Sense aquest suport, la difusió i el ressò social d'aquests temes s'haurien vist molt reduïts.

L'equip Dusster-Manresa és poc freqüent en el món professional del periodisme escrit a l'Estat espanyol. Ambdós consideren que el reporter i el fotògraf són periodistes, preparen els temes i viatges junts, aporten mútuament idees i nous temes a tractar. Reconeixen que històricament hi ha hagut un cert recel, en general, en les relacions entre redactors i fotògrafs i que sovint són dos col·lectius que treballen i viatgen per separat, encara que no sigui el seu cas.

Kim Manresa prefereix un estil directe, espontani, a l'hora de fotografiar una situació, per reproduir més fidelment la vida quotidiana i fugir del retrat estàtic, més forçat. Acostuma a portar càmeres analògiques de segona mà i les deixa a les persones que s'aniran trobant pel camí i fins i tot en alguns casos els regala la càmera, al final del recorregut. David Dusster entrevista a fons els protagonistes per aportar un esperit també personal i humà de la situació. Pren notes en les seves llibretes que després convertirà en articles, des d'un *cybercafé* o ja directament a la redacció del *Magazine*. Quan viatgen, poques vegades treballen simultàniament per a l'actualitat del diari i els repor-

tatges en profunditat que fan poden considerar-se més o menys atemporals.

Cada reportatge és un món a part. La fase prèvia, de preparació d'un tema, pot arribar a durar anys. «En tots els reportatges t'has de guanyar la confiança de la gent. Normalment has d'arribar a les fonts a través d'intermediaris, sobretot en els casos més delicats. Però si els protagonistes són menors, llavors considerem que el paper dels tutors i els serveis socials són imprescindibles, no perquè sigui obligatori per imperatiu legal, sinó per respecte a aquestes persones», afirmen tots dos.

Una de les normes que tenen a l'hora de treballar plegats Dusster i Manresa és que sempre expliquen que són periodistes, quin reportatge volen fer i que l'article sortirà publicat al *Magazine*, amb el nom i els cognoms i les cares de les persones entrevistades. En alguns casos concrets, s'han vist obligats a protegir la identitat dels protagonistes de les seves històries per no posar-los en perill.

«Les lleis acostumen a existir a molts països, però a vegades no és tant la llei, sinó la repercussió social que pugui tenir. En el cas del reportatge sobre els menors magribins a Barcelona sense papers,⁸ estàs fent un reportatge a la ciutat on viuen els protagonistes i on surt el teu diari i, per tant, si es veu la cara del nen o reproduïx el seu nom real, els lectors el poden identificar fàcilment pel carrer. Llavors, una part de la problemàtica que tenim és l'estigma social i que pugui ser reconegut, a part que els pot perjudicar per motius legals, perquè és gent indocumentada», explica David Dusster.

Les principals barreres per accedir a les fonts

Per accedir a les fonts i als protagonistes de les històries, la major dificultat no està ni en la barrera de la llengua ni en la de la cultura. Amb l'experiència dels anys, els dos periodistes van conèixer les normes culturals de les regions i els països on viatgen, com adreçar-se a la gent, si estan en una cultura en què els molesta profundament que se'ls entrevisti directament o si primer és necessari interessar-se per la seva vida quotidiana i familiar.

Moltes vegades han hagut de fer una presentació pública dient qui són, què fan, a què es dediquen i quin reportatge volen fer, com els ha passat, per exemple, al Brasil, Filipines, Hondures o Moçambic.

D'aquesta manera, la barrera cultural la van conèixer amb el temps i la barrera lingüística la superen amb el domini de David Dusster de tres

8. Publicat al *Magazine*, el 16 de desembre de 2001, amb textos de David Dusster i fotografies de Kim Manresa.

llengües: anglès, francès i portuguès. Quan no poden entendre's amb aquests idiomes han de contractar un traductor.

Però segons David Dusster i Kim Manresa, «el fet de ser periodistes és la barrera més gran». Aleshores es poden trobar, quan contacten amb els intermediaris, que aquests tinguin experiència d'haver treballat anteriorment amb periodistes. Si són entitats grans, generalment estan acostumades a tractar amb mitjans, però també a tenir alguna experiència negativa amb algun periodista en concret. «En aquests casos, són molt cautelosos perquè no volen repetir la mala experiència i volen saber l'ús que es farà del material, que no es tergiversi. Amb temps i paciència veuen com ets i les teves intencions.»

Paral·lelament, hi ha la reacció de la gent que no ha tractat mai amb periodistes i per a la qual és un món completament nou. Podria semblar més fàcil guanyar-se la seva confiança, però de vegades, segons David Dusster i Kim Manresa, costa més, perquè no entenen per quin motiu ells poden ser un tema d'interès per part d'un equip de periodistes i d'un mitjà de comunicació.

Tots els països tenen diverses cares

Dusster i Manresa afirmen que «una cosa que ens preocupa, quan anem pel món i toquem aquests temes de marginació —no marginals— és que potser estem ajudant a crear una imatge segons la qual un país en concret és un desastre. Nosaltres creiem que tots els països tenen diverses cares. I per això, quan fem un reportatge sobre un tema socialment complex, també dediquem esforç a intentar realitzar-ne d'altres al mateix país, en una mateixa zona geogràfica, amb articles de temàtiques que podríem anomenar «alegres», per contrastar amb els de continguts més durs». Quan van estar al Brasil per fer el reportatge sobre la prostitució infantil, també van fer-ne un sobre els preparatius del carnaval, el seu component sociocultural, i un reportatge sobre Bahia, ciutat patrimoni de la humanitat.

Si reflexionem sobre els punts de vista i les temàtiques a tractar, en reportatgerisme social, podríem trobar-nos amb el cas d'un periodista estranger que vingui a Espanya i només es dediqui a fer reportatges sobre aspectes negatius del país: la violència domèstica, el maltractament de dones o la mort de magrebins que intenten creuar l'estret de Gibraltar posant en perill la seva vida i sovint la dels seus fills. La imatge que podria transmetre aquest periodista d'Espanya és la d'un país ple de catàstrofes socials. «Però les realitats no són sempre aquestes. És una part de la realitat, però hi ha moltes més coses», afirma David Dusster.

La incidència dels temes tractats

Abans de marxar de viatge tracen el fil conductor que els permetrà explicar una història a través de casos concrets. Per evitar enfocar el centre d'interès en un tema que no sigui prou significatiu, David Dusster i Kim Manresa donen molta importància al nivell d'incidència i que no es tracti d'un cas aïllat. Quan es van plantejar treballar sobre la prostitució infantil al Brasil, es tractava d'un país amb una població d'uns cent cinquanta milions de persones, en el qual hi ha uns dos milions d'infants explotats sexualment. Sobre una població infantil de potser vuitanta o noranta milions de persones, que dos milions es dediquin a la prostitució infantil és una xifra molt rellevant.

Amb els seus reportatges com a unitat de conjunt, Dusster i Manresa intenten conscienciar la gent i, a partir de la seva feina, poder arribar a l'opinió pública i difondre temàtiques que de vegades no tenen l'oportunitat de trobar la via o el mitjà perquè se'n faci ressò.

Cada reportatge necessita el seu temps

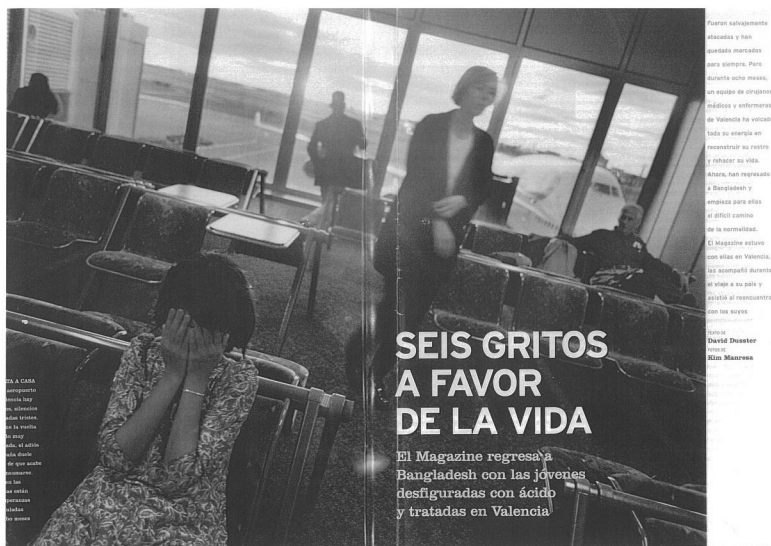
Tot i la pressió dels mitjans i els temes que condicionen l'agenda i l'actualitat dels mitjans, cada reportatge necessita el seu temps. «Quan t'acropes als protagonistes de les històries no pots anar-hi amb prepotència, ni amb pressa, els has d'escoltar, saber què volen, què necessiten i respectar el seu ritme vital», afirma Kim Manresa.

«Nosaltres no hem remunerat mai les persones que hem entrevistat i ni tampoc per fer-los fotografies. Parlem amb ells i elles, amb tranquil·litat, ens donen permís, però la veritat és que remunerar els entrevistats és una pràctica comuna en televisió. Per això afirmem que el periodisme realment pot arribar a corrompre la gent. Això també pot passar perquè la televisió té més pressa, ha d'informar cada dia, sota pressió. I potser nosaltres treballem amb un marge de temps més ampli, tot i que el mitjà pel qual treballem també tingui pressa.»

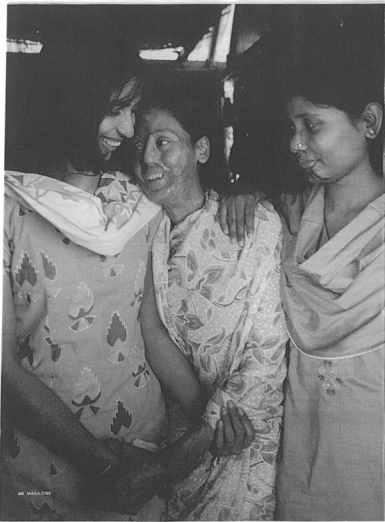
Amb l'experiència dels anys, han iniciat una línia de reportatges basada a tornar al país a on anteriorment han fet un reportatge i retrobar els protagonistes d'algunes històries, per fer-ne el seguiment, conèixer com es troben i en quina situació estan. Intenten veure si han pogut sortir-se del problema o si, per contra, la seva situació ha empitjorat. Perquè la responsabilitat dels periodistes i dels mitjans també és recordar les temàtiques sobre realitats socials diverses, els problemes que viuen i no deixar-los en l'oblit, quan potser ja la majoria de la població no els té presents.

Catorze reportatges com a mostra de denúncia social

El reportatge «Seis gritos a favor de la vida», amb text de David Dusster i fotografies de Kim Manresa, publicat al *Magazine*, el 17 d'octubre de 1999, analitza el cas de sis noies de Bangla Desh, agredides i desfigurades cruelment amb àcid, que van ser tractades, durant uns mesos, en un centre mèdic de València i el retorn a la seva terra natal. Es tracta d'una forma extrema de masclisme, d'autoritat de l'home sobre la dona, que creu que té dret a fer qualsevol cosa, fins i tot a agredir-la físicament.

Tres anys més tard, van tornar a Bangla Desh i es van poder reunir amb quatre de les sis protagonistes del primer reportatge. L'article «Bajo el dolor del ácido y el olvido», amb text de David Dusster i fotografies de Kim Manresa, publicat al *Magazine*, el 5 de gener de 2003, és una mostra com en aquest cas l'equip mèdic que havia fet les operacions i el tractament de les nenes no va fer-ne un seguiment regular a la terra d'origen, és a dir, a Bangla Desh. En conseqüència, aquesta experiència permet afirmar que si es proposa una intervenció de cooperació des de l'exterior, com a ajuda humanitària, sense una entitat local forta de suport, hi ha un risc molt alt de fracàs i llavors les persones que han rebut l'ajuda —en aquest cas, mèdica— encara es queden en una situació pitjor, perquè se'ls ha acostumat a un tipus d'assistència i de benestar que després no se'ls manté.

JOSMA BECUM
21 años. Desde que regresó de España, no ha vuelto a recibir tratamiento médico, pese a frecuentes molestias estomacales. Sigue viviendo en la ciudad de Sorocaba, a unos tres horas por carretera de Curitiba, la ciudad que hace tres años se convirtió en libertad y armonía a la familia, cuando, después de una larga estancia de años de cárcel, vino, que en la foto aparece con apellidos sociales, y familiares, de la Fundación de Supervivientes de Activo, los financian para mostrar una pequeña grata de destino, para el momento fue un huérfano.

LOS VIROS HANGARIS DE BARCELONA
El comportamiento de los virus de los inmigrantes africanos, los datos estadísticos han pasado a ser el eje de un libro de David Dusster y Kim Manresa, publicado en 1997 y ha sido de los libros más vendidos de España de ese año.

bajo el dolor del ácido y el olvido

de David Dusster y Kim Manresa

Más de tres años después de que seis jóvenes bengalesi desfigurados con ácido viajaron a España para ser tratados por cirujanos en Valencia y se convirtieron en una de las causas del Teltano de la Solidaridad, el Magazine ha regresado a Bangladesh. El resultado de esta visita nos muestra cómo es el día a día de estas mujeres que han crecido marcadas. Cómo ha cambiado su vida desde que se sometieron al tratamiento médico, cuáles son sus motivaciones y sus expectativas actuales.

DUS 20 02 2001

«Niñas con la vida robada», amb text de David Dusster i fotografies de Kim Manresa, tracta sobre la prostitució infantil al Brasil, i fou publicat al Magazine, el 7 de maig de 2000. És una mostra d'un fragment de la societat civil brasilera, a través del cas de sis nenes i adolescents entre dotze i setze anys, i com, sense escollir-ho, molts infants es veuen obligats a prostituir-se, motivats per la família o l'entorn.

reportaje documento (1)

NIÑAS CON LA VIDA ROBADA

La niña se presenta en los momentos de calor tropical. El amanecer ha caído sobre Fortaleza y con la luna se ha extinguido la tempestad. Neones y faros iluminan las terrazas. La música de Brasil y cantos para los cantantes a flor de piel. Los cantantes se hacen y desahoran en los distritos y transidos tramos del pasado marfilino. Las expectativas de una noche inolvidable empezaron a aparecer en las terrazas de los bares. La habitación de un dormitorio que se convirtió en una ciudad del mundo brasileño en una mesa variada de Sudamérica se desahoran. Y con ocuparon del placer que reportan riqueza e influencia, como a Recife, Natal y todo el nordeste, según el sufrimiento de sus periodistas. Incluso en las zonas más a ninguna opción de estar sobre su vida y su cuerpo. Medio millón de niñas y adolescentes, según una encuesta realizada por el Gobierno en los años noventa, tienen contacto habitual con la prostitución. Indolentes por causas y circunstancias diferentes.

Presentación La vida robada y el mundo de la prostitución de niñas y adolescentes en un momento de la historia de Brasil.

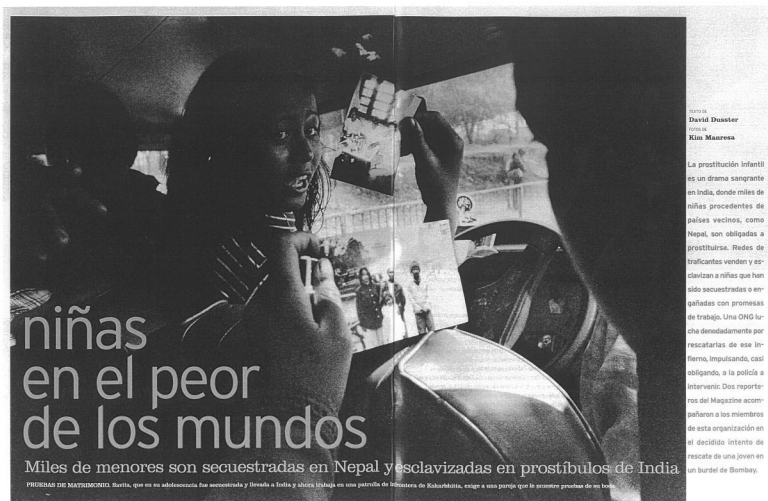
DAVID DUSSTER

El valor del fotoperiodismo comprometido en un món globalitzat. Mostra de catorze reportatges de denúncia publicats al Magazine (1997-2005)

Dos anys i mig més tard, quan Dusster i Manresa van tornar al Brasil, de les sis nenes protagonistes del primer article, la meitat havien millo-

rat, però l'altra meitat, empitjorat. Aquest és un exemple real, sobre el terreny, que permet explicar com, quan hi ha entitats locals de cooperació i centres d'acollida que treballen amb la població autòctona per combatre un problema determinat, és molt difícil aconseguir resultats positius, però de tant en tant l'ajuda rebuda permet arribar a obtenir-ne alguns, per això l'esperança no s'ha de perdre mai. En el cas de la prostitució infantil, el problema és aclaparador i no es pot arreglar íntegrament, des de l'activitat de cooperació, perquè per extingir-lo caldria una intervenció conjunta del govern i de la societat.

El reportatge «Niñas en el peor de los mundos. Miles de menores son secuestradas en Nepal y esclavizadas en prostíbulos de India», amb text de David Dusster i fotografies de Kim Manresa, publicat al *Magazine*, el 5 de maig de 2002, tracta d'un tema extremadament delicat. Cada una de les històries i casos que s'expliquen havia de tractar-se amb el màxim rigor i se'ls havia demanat, expressament, que es respectés la identitat de cada una de les nenes.

No es podia caure en el sensacionalisme i calia buscar la manera més adequada d'explicar el missatge, les històries i les imatges, de la manera més llegible possible, per a tothom. Perquè el públic lector del *Magazine* és ampli i sovint és un mitjà que es comparteix, entre tots els membres d'una mateixa família, la tarda de diumenge, després de dinar.

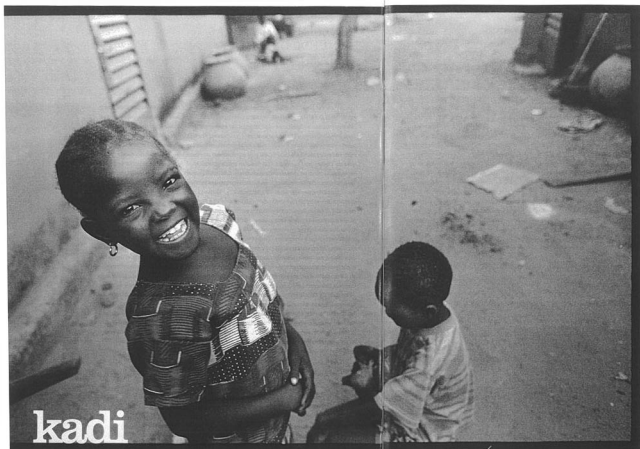
El reportatge de Kim Manresa sobre l'ablació titulat «El día que Kadi perdió parte de su vida», publicat al *Magazine*, el 27 de novembre de 1997, amb textos d'Isabel Ramos Rioja i Nawal El Saadawi, és l'intent de criticar, a partir del cas d'una persona amb nom i cognoms, una tradició que avui encara es practica, cada dia, a més de 5.500 nenes i ado-

lescents, a uns trenta països del món. Josep Carles Rius argumenta, a l'editorial d'aquell *Magazine*: «Algunes fotografies no haurien de publicar-se. No haurien d'existir. Els fets que reflecteixen no haurien d'haver passat mai. [...] Kim Manresa fotografia Àfrica i ha aprofundit tant en la seva ànima que ha arribat al seu nucli més obscur: a l'ablació del clítoris. Possiblement la més cruel de les agressions que ha patit —i pateix— la dona només per la condició de ser-ho. [...] És un document punyent, més dur encara quan comparteix pàgines amb el cinema, la moda, la literatura, l'art... amb la cara amable de la nostra existència. Són unes imatges inevitables, una denúncia impossible de silenciar, un gra de sorra perquè un dia deixin d'existir fotografies com aquestes.»⁹

Però el compromís personal de denúncia, en aquest cas, no només rau en l'elaboració i la difusió del reportatge. Un any més tard, Kim Manresa torna a l'Àfrica subsahariana per buscar la nena, vetllar per la seva salut i proposar-li anar a l'escola i aprendre a llegir i a escriure. Ara s'ha convertit en el seu tutor i li finança els estudis, tal com explica David Dusster al reportatge sobre el retrobament de Kim Manresa amb Kadi titulat «Kadi. Un dolor que canviarà muchas vidas», publicat al *Magazine*, el 27 de juny de 1999. Només fomentant que els infants rebin una educació primària completa és com la població podrà entendre que la pràctica de l'ablació del clítoris és una agressió als drets humans de les dones i podrà modificar els hàbits d'aquesta tradició en les generacions futures, a l'hora d'escollir si practicar —o no— l'ablació a les seves filles i a les filles de les seves filles.

9. *Magazine*, 27 de novembre de 1997, p. 6. [Text original en castellà. Traducció per a aquest article de Marta Civil i Serra.]

kadi

UN DOLOR QUE CAMBIARÁ MUCHAS VIDAS

TEXTOS: David Serra FOTOS: Kim Manresa

La historia de Kadi. Kim Manresa (top) y David Serra (abajo). Kadi, que le reconocen desde sus vecinos hasta algunos desconocidos en el extranjero. Kadi muestra, como muestra al día que se realizó la campaña que aparece aquí en esta foto, su amor por su familia, pero sobre todo su esperanza de que algún día pueda estudiar.

Hace dos años, Kadi fue sometida a la ablación del clitorio y el fotógrafo Kim Manresa captó sus vivencias en esas horas que el Magazine definió como el día en que Kadi perdió parte de su vida. Esa historia fue publicada en estas páginas, luego editada en libro y se ha convertido al fin en una herramienta clave en la lucha contra la ablación. Pero, ¿qué ha sido de Kadi después de todo? El fotógrafo ha viajado una vez más a África para buscar a Kadi. Esta es la crónica de ese reencuentro.

16

27 JUNIO 1999 49

«Songo, juguetes de imaginación y hojalata», amb text de l'africanista David Serra i fotografies de Kim Manresa, publicat al *Magazine*, el 31 de gener de 1999, és el primer capítol d'una sèrie anomenada «Històries d'Àfrica», amb l'objectiu de trencar els tòpics i la visió parcial que ofereixen la majoria de mitjans de comunicació sobre el continent africà, amb imatges centrades a mostrar exclusivament les guerres i la fam que es pateix. «Històries d'Àfrica» es planteja com un viatge sobre l'amistat, els valors familiars, les ganes de viure i el dia a dia per sortir endavant i superar els problemes quotidians que viuen els habitants del continent africà.

Marta Civil i Serra i Kim Manresa

166

serie historias de áfrica

UN VIAJE A LA VIDA COTIDIANA | FOTOS: KIM MANRESA. TEXTO: DAVID SERRA

1

SONGO, JUGUETES DE IMAGINACIÓN Y HOJALATA

Los grandes coches, los motos y los vehículos todoterreno que cruzan el pequeño Estado de Burkina Faso, el antiguo Alto Volta, conducidos por familias africanas, peruanas y participantes del rally Granada Dakar vivren lo mismo a los juguetes de Songo y su familia en Ouagadougou.

Songo pertenece a una familia que vive en Templey, Burkina, una hermosa península de la que el país de Malí, a primera hora, sale en busca de tallos vacíos, conchas, servilletas, botellas... Ya recorren el hotel, restaurantes, tiendas, depósito de los periódicos. Regresa con el botín a casa, y se reúne en el patio con los hermanos. Con la hojalata, unas tijeras y un serrador se desfilan. Los chicos construyen coches, motocicletas, aviones, cajas, instrumentos musicales, juguetes hechos del reciclaje. En todo el continente africano se halla el el que el mundo de la reciclación y múltiples de desecho neumático, plástico, metal, aluminio, todo vale. El reciclaje realizado con imaginación se convierte a menudo en arte.

Argumentos visuales de la vida
 Dos personas abren de una del más tradicional
 mercado. Cofres, cajas, instrumentos musicales
 sacos de viaje latas y habilidades nuevas

3 DICIEMBRE 1999 49

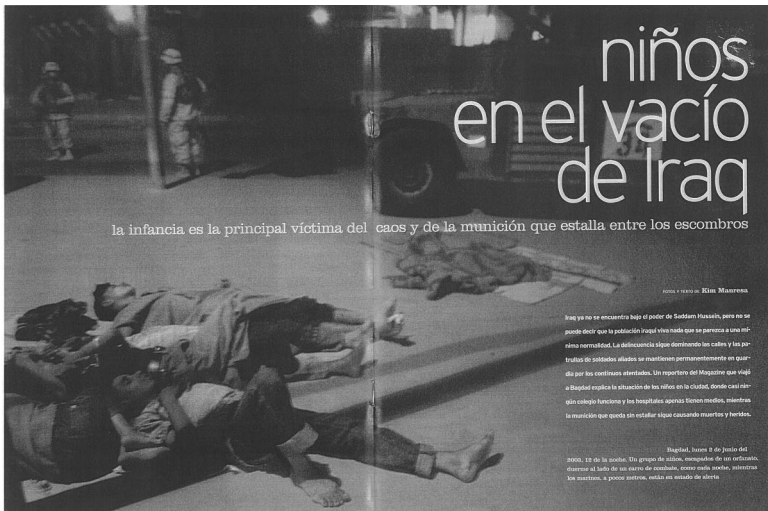
Símbol també de l'esperança, enmig de la duresa a determinades regions d'Amèrica Llatina, és el reportatge «Río Magdalena, la vida pese a todo», amb text de Paco Gómez Nadal i Juan Gonzalo Betancur i fotografies de Kim Manresa, publicat al *Magazine*, el 23 de maig de 2004. L'article narra la història d'uns músics que havien viscut al riu Magdalena, una de les zones més conflictives de Colòmbia, i que havien estat obligats a desplaçar-se per la violència. A través d'una iniciativa de la Universitat Autònoma de Bucaramanga (UNAB), han fet un viatge per recuperar la música tradicional oblidada amb la gravació d'aquestes cançons en un CD.

Paral·lelament, el reportatge «Fábricas de sol a sol», amb text de David Dusster i fotografies de Kim Manresa, publicat al *Magazine*, el 18 de juliol de 2004, explica la duresa laboral a les *máquilas* o indústries tèxtils d'Hondures, que manufacturen per als anomenats països rics, amb mà d'obra extremadament barata. Les llargues jornades laborals dels treballadors i treballadores, que poden arribar a ser de quinze i setze hores diàries sense interrupció ni pausa per menjar o anar al lavabo, s'han convertit en una de les cares més dures del comerç internacional actual.

«Niños en el vacío de Iraq», publicat al *Magazine*, el 6 de juliol de 2003, és una mostra de reportatge elaborat en un brevíssim període de temps, en tan sols quatre dies, la primera setmana de juny d'aquell any. Feia un mes escàs que teòricament la guerra havia acabat. Kim Manresa va ser l'autor de les fotografies i, per primera vegada, també del text. Una persona que no ha viscut un reportatge d'aquestes característiques a la seva pròpia pell no pot transmetre, amb profunditat, el que està passant i per respecte a les víctimes calia contextualitzar, encara que fos breument, cada imatge, amb la major exactitud possible. Calia ser crític i no acceptar el discurs que estava arribant marcat per la influència dels mitjans nord-americans. Cada dia arribaven cinc o sis nens a un hospital de Bagdad amb les mans i cames destrossades per granades o mines antipersona que els explotaven just quan recollien un petit objecte, entre les runes, al carrer, pensant-se que es tractava d'una simple joguina infantil.

Davant d'una situació inesperada, de conflicte, de violència, de combat, no es poden donar per suposades situacions i l'esforç dels periodistes ha de ser intentar conèixer al millor possible la situació de la població civil i poder aportar nous punts de vista en el debat per permetre que les persones que no estan als llocs dels fets puguin tenir nous elements de judici, entendre noves dimensions del pluralisme del món i no caure en els tòpics, heretats sovint per una educació marcada per la reiteració de clixés religiosos, socials, culturals i econòmics.

Dins d'aquesta selecció de reportatges, «La metròpoli de la basura», amb text de David Dusster i fotografies de Kim Manresa, publicat al *Magazine*, el 2 de desembre de 2001, mostra com a dins de l'abocador d'escombraries més gran del món, a Payatas, al municipi de Quezon City, a l'àrea metropolitana de la capital filipina de Manila, s'hi ha construït una ciutat.

Aprendre a veure el món que ens envolta i a ser crítics ens permetrà ser conscients de la possibilitat d'introduir petits canvis, de sensibilització, en l'hàbit diari, per exemple reciclar les escombraries, encara que sigui a petita escala, en el nostre entorn, i mantenir viva la flama de l'esperança per construir un món millor, més equilibrat i sostenible, amb menys injustícies socials. Perquè a cada nucli urbà hi ha una petita Manila.

El *Magazine* també ha apostat, amb constància i regularitat, per temes atemporals i de llarga durada, com el reportatge sobre les arts en zones de conflicte o les escoles del món.

«Sonrisas rescatadas del dolor», amb textos de Joaquim Roglan i Tortell Poltrona i fotografies de Kim Manresa, publicat el 28 de setembre de 2003, repassa la labor humanitària de Pallassos sense Fronteres, durant els deu anys d'existència, i la seva tasca de portar les arts i el seu somriure a diverses zones en conflicte arreu del món, des de Croàcia fins a Bòsnia i Kosovo, passant per Colòmbia, el Líban, Armènia o el Brasil.

L'efecte social de posar-se el nas vermell, no només en infants sinó en adults, eleva el somriure a una de les expressions més sinceres, innocents i transparents de l'ésser humà i és precisament en situacions extremes de crisi quan s'està treballant amb més energia per potenciar-lo i aconseguir que el «riure» sigui reconegut per la UNESCO com a patrimoni de la humanitat.

Una niña juega
con un cuadro que hizo
construir en el
patio de su casa
en un campamento
de refugiados en
Francia. (Maurice)

Texto de Joaquín Bergán
y fotos de Kim Manresa

La vida es imparable cuando todo va mal, cuando no se tiene caso sino que se muere en un campo de refugiados y la mayor pasión es el miedo. Desde hace diez años, Payasos Sin Fronteras recorre los lugares más conflictivos del mundo para llevar un soplo de vitalidad y esperanza a gente que intenta sobrevivir en medio de los desastres, las guerras y las injusticias. Cruzó: Bosnia, Libano, Siria, Haití, Guatemala, El Salvador, Cuba, Armenia, Angola, Colombia, Kenia, Somalia, Israel, Palestina... El fotógrafo Kim Manresa ha seguido a los payasos con su cámara y ha captado esos momentos en que las caras de su público muestran el incalculable valor de los sonrisas.

SONRISAS RESCATADAS DEL DOLOR

Payasos Sin Fronteras cumplió diez años de labor humanitaria

28 SEPTIEMBRE 2003 47

Per tancar aquesta mostra, «Escuelas de otro mundo. Donde la educación es una odisea», amb text de David Dusster i fotografies de Kim Manresa, és un exemple d'un reportatge sobre escoles a seixanta països del món, fet durant els darrers vuit anys, i publicat al *Magazine* el 14 de setembre de 2003, just el diumenge abans de l'inici del curs escolar 2003-2004.

Les fotografies mostren com en alguns indrets, la falta de recursos econòmics ha incentivat la imaginació i davant de l'absència d'infraestructures i d'aules, les classes s'arriben a fer a sota l'ombra d'un arbre de mango (com en la imatge que obre el reportatge), en unes coves a Etiòpia o amb una pissarra improvisada a la paret d'un mur d'una llar a Mali, en concret, a Dejenné.

Les fotografies ens transmeten la naturalesa de les escoles, les mirades dels infants, el seu vestuari... Cal aprendre a llegir les diverses dimensions de cada imatge, el que ens diuen, el que hi és present i el que no. Però és quan llegim el text de David Dusster que prenem consciència sobre el fet que l'ensenyament encara és un bé escàs al món, tot i que a primer cop d'ull pugui semblar-nos el contrari: «L'escolarització primària universal és un dels vuit objectius de la Cimera del Mil·lenni, que haurien d'aconseguir-se el 2015. En l'actualitat només cinquanta-un de cent seixanta-vuit països l'han aconseguit o estan en el camí adequat. Però tot i així, com especifica l'ONU, aquesta és la meitat del problema. L'altra meitat seria que la completessin, i això sembla descomunal.»¹⁰

El valor del fotoperiodisme compromès en un món globalitzat. Mostra de catorze reportatges de denúncia publicats al Magazine (1997-2005)

10. *Magazine*, 14 de setembre de 2003, p. 62. [Text original en castellà. Traducció per a aquest article de Marta Civil i Serra.]

En tots aquests reportatges hi ha implicació personal de David Dusster i Kim Manresa. Sovint s'ha dit que els periodistes i fotoperiodistes especialitzats en temàtiques socials compromeses són insensibles i immunes perquè reproduïxen la part més dura i cruel de l'ésser humà. Però és tot el contrari. Que siguin testimonis presencials de situacions injustes i extremes no vol dir que no s'hi sentin implicats. En cada pas hi ha un gest humà, el convenciment que l'ajuda que puguin aportar, encara que sigui petita, tindrà una utilitat, serà un brot d'esperança, i l'aposta del *Magazine* per difondre aquests temes potencia l'afany perquè pugui arribar a l'opinió pública internacional.

3. Conclusiones (propuesta de recomendaciones)

Després d'aquesta anàlisi sobre el paper del *Magazine* i la mostra de catorze reportatges de temàtica social compromesa ens permetem aportar tres recomanacions per poder establir un pont més fluid entre la comunicació i la diversitat cultural i que la teoria deixi pas a una pràctica més plural, tant a les aules, com també als mateixos mitjans:

– Cal fer un esforç conjunt des del món acadèmic i el periodístic, especialment a Europa i a l'Amèrica del Nord, per trencar el punt de vista *eurocèntric* i *blancocèntric* (raça blanca) i un cert menyspreu i prepotència que encara es detecta respecte a la resta del món. Es recomana potenciar la recerca interdisciplinària, amb l'objectiu que periodistes, docents i estudiants deixin d'utilitzar clixés en parlar de realitats del món, com les africanes, asiàtiques o latinoamericanes.

– Cal buscar fórmules del món acadèmic i periodístic per conèixer les

realitats socials compromeses, buscar les que passen a fora i difondre-les aquí i també, paral·lelament, buscar quines són aquestes realitats socials diverses que hi ha al nostre entorn, (re)conèixer-les, apropar-s'hi, analitzar-les a fons i fer-les visibles a l'opinió pública.

— També és recomanable la promoció de la lectura i el consum plural de mitjans de comunicació, no només audiovisuals, sinó també de premsa escrita, que en la darrera dècada potser han perdut una mica de protagonisme, amb la irrupció dels canals de televisió via satèl·lit i cable, però que Internet està apropant amb més facilitat. I entendre que la televisió sovint té menys temps d'anàlisi, per reflexionar, per mil·limestrar cada paraula i també cada imatge que ens transmet.

Fonts

Entrevistes

— Entrevista (de Marta Civil) al director del *Magazine*, Josep Carles Rius (professor del Departament de Periodisme i de Ciències de la Comunicació de la UAB), i al director de fotografia del *Magazine*, Pepe Baeza (professor del Departament de Comunicació Audiovisual i de Publicitat de la UAB). Barcelona, 31 de març de 2004.

— Entrevista (de Marta Civil) al reporter David Dusster i al fotoperiodista Kim Manresa. Barcelona, 20 d'abril de 2004.

— Entrevista (de Marta Civil) al redactor en cap del *Magazine*, Juan José Caballero, per correu electrònic. 1 d'abril de 2004.

Reportatges

— Reportatge «Seis gritos a favor de la vida», David Dusster i Kim Manresa (*Magazine*, 17/10/1999).

— Reportatge «Bajo el dolor del ácido y el olvido», David Dusster i Kim Manresa (*Magazine*, 5/1/2003).

— Reportatge «Niñas con la vida robada», David Dusster i Kim Manresa (*Magazine*, 7/5/2000).

— Reportatge «Niñas en el peor de los mundos. Miles de menores son secuestradas en Nepal y esclavizadas en prostíbulos de India», David Dusster i Kim Manresa (*Magazine*, 5/5/2002).

— Reportatge «El día que Kadi perdió parte de su vida», Isabel Ramos Rioja, Nawal El Saadawi i Kim Manresa (*Magazine*, 23/11/1997).

— Reportatge «Kadi. Un dolor que cambiará muchas vidas», David

Dusster i Kim Manresa (*Magazine*, 27/6/1999).

– Reportatge «Songo, juguetes de imaginación y hojalata», David Serra i Kim Manresa (*Magazine*, 31/1/1999).

– Reportatge «Río Magdalena, la vida pese a todo», Paco Gómez Nadal, Juan Gonzalo Betancur i Kim Manresa (*Magazine*, 23/5/2004).

– Reportatge «Fábricas de sol a sol», David Dusster i fotografies de Kim Manresa (*Magazine*, 18/7/2004).

– Reportatge «Violencia de género, una ley al fin del túnel», Cristina Jolonch i Kim Manresa (*Magazine*, 27/2/2005).

– Reportatge «Niños en el vacío de Iraq», Kim Manresa (*Magazine*, 6/7/2003).

– Reportatge «La metrópoli de la basura», David Dusster i Kim Manresa (*Magazine*, 2/12/2001).

– Reportatge «Sonrisas rescatadas del dolor», Joaquim Roglan, Tortell Poltrona i Kim Manresa (*Magazine*, 28/9/2003).

– Reportatge «Escuelas de otro mundo. Donde la educación es una odisea», David Dusster i Kim Manresa (*Magazine*, 14/9/2003).